

TARA I TIDEN

Lurer du på hva som rører seg der ute i verden av trender innen livsstil, kultur og under-

holdning? I denne spalten holder Taras journalist og blogger Lene Wikander fingeren på tidens puls og presenterer morsomme, smarte og interessante folk og fenomener i tiden. Les mer på bloggen tarapi.no.

FAST TREFF: Sisters in Business (over) samles til et sosialt treff en søndag i måneden for å diskutere erfaringer og ideer.

KUNNSKAPSRIKE: Touran Najafi (fv.) fra Iran og Layla Rashid Shino fra Syria jobbet begge som profesjonelle skreddere og syersker i sine respektive hjemland. Nå får de endelig brukt sine håndverkskunnskaper i Norge.

Ny modell for integrering: NÅR SØSTERSKAP BLIR BUSINESS

De kaller seg «Sisters in Business» og består av norske innvandrerkvinner og flyktninger med kompetanse innen alt fra matlaging til skreddersøm. Nå lanserer de et nytt samarbeid med Ikea. De er nemlig lei av at innvandrerkvinner blir sett på som en byrde og ikke en ressurs.

Av Lene Wikander Foto: Xenia Villafranca

I et lite atelier på Grünerløkka i Oslo sitter Touran Najafi (38) fra Iran og Layla Rashid (33) fra Syria og syr på den siste kolleksjonen til en kjent

norsk designer. Sisters in Business har fått både Nina Skarra, Fam Irvoll, Tina Haagen- sen og Baron von Bulldog med på laget så langt. Og nå i oktober lanserer altså Ikea en

egen syservice for sine kunder i varehuset på Slependen i samarbeid med Sisters in Business, eller SiB som det forkortes til.

Ikea har nemlig en global intensjon om å

inngå langsiktig partnerskap med sosiale entreprenører. Dette er en ny måte å gjøre business på med små virksomheter som fokuserer på økonomisk styrking av kvinner og marginaliserte grupper. I Sverige har Ikea allerede inngått en slik avtale med Yalla Trappan som er den sosiale entreprenøren som SiBs modell er bygget på. Ikea Malmö og Yalla Trappan fikk for dette prisen for «Nyttigaste Affären i Sverige» i fjor.

DET DREIER SEG ALTSÅ OM BUTIKK OG ikke veldedighet. Initiativtakerne Farzaneh Aghalo (50) og Sandra Tollefsen (56) har sett seg lei på at innvandrerkvinner alltid blir behandlet som et problem som krever ressurser i stedet for mennesker som allerede har ressurser. Derfor har de etter modell av Yalla Trappan i Sverige, bygget opp en splitter ny norsk sosial entreprenør-modell som skal sikre både arbeidsplasser og et sosialt og profesjonelt nettverk. De mener inkludering er det viktigste for å sikre integrering.

– Vi tenker sjelden over det, men som nor-

ske kvinner drar vi nytte av nettverkene våre hele tiden, sier daglig leder Sandra. – Både når vi leter etter jobb, trenger kontakter til et eller annet prosjekt og rent sosialt. Vi kjenner alltid noen som kjenner noen og får tips og råd av de i nettverket rundt oss. Når du kommer som flyktning eller innvandrer kvinne til Norge, står du helt uten slike nettverk.

Faglig leder Farzaneh nikker enig og forteller sin egen historie fra da hun først kom til Norge i 2000. – Jeg vokste opp i Iran med kjærlige foreldre og fire eldre søsken. En av de viktigste verdiene foreldrene våre lærte oss, var viktigheten av samarbeid. Når du samarbeider med andre kan du lære og få mer kunnskap. Sånn blir det enklere å finne felles løsninger alle kan forplikte seg til, og da blir det også lettere å leve i et mangfoldig samfunn.

– Ingen kan bli selvstendig alene, til det trenger man samarbeid og samhold, mener Farzaneh som sammen med Sandra startet Sisters in Business allerede i 2011 da de begge jobbet som veiledere på jobbsøkerkurs for

innvandrerkvinner, men da med et mer sosialt fokus enn det profesjonelle fokuset de har i dag.

– JEG KOM TIL NORGE MED TO KOFFERTER.

Den ene var fylt med 14 års arbeidserfaring i et oljeselskap og den andre med utdannelse fra livets universitet, ler Farzaneh som flyttet til Norge på grunn av kjærligheten.

– Jeg er en av få heldige innvandrerkvinner som kom til Norge fordi jeg selv valgte det. Jeg var ikke flyktning. Jeg hadde både familie, hus og jobb i Iran. Jeg visste at hvis ting ikke fungerte, kunne jeg dra tilbake. I tillegg hadde jeg altså en mann her i Norge som hadde både jobb, hus og en hyggelig familie, forteller Farzaneh som aldri glemmer sitt første møte med et norsk hjem, en gaffel og et middagsbord.

Farzaneh bruker fortsatt denne enkle episoden for å illustrere et av sine viktigste poenger når det kommer til inkludering. – Jeg ble kjørt rett fra flyplassen og hjem til min svigerinne. De hadde laget både norsk og persisk mat.

ENTUSIASME: Det er ingenting å si på entusiasmen i styret i Sisters in business. Britt Erlandsen Villa (foran f.v.), styreleder Elisabeth Wille i midten og Sandra Celine Knutsen Tollefsen. Bak (f.v.) Tove Lovisa Emilie Bergkvist, Farzaneh Aghalo og Kristin Boe Skåmedal.

I Iran er det vanlig å spise ris med skje, mens i Norge spiser dere jo ris med kniv og gaffel. Jeg satte meg ned ved bordet og så at det ikke lå noen skjeer der. Da hvisket jeg til mannen min at «du, jeg tror søsteren din har glemt å legge på skjeer». Da lo han godt og sa at «i Norge spiser vi ikke ris med skje, men jeg kan godt hente en til deg hvis du vil». Det sa jeg selvsagt nei til, ler Farzaneh i dag.

– Poenget med den lille hverdagshistorien er jo at hadde jeg ikke vært gjest i et norsk hjem, hvordan i all verden skulle jeg vite at nordmenn ikke spiste ris med skje? Dette er bare en liten detalj, men kan overføres til veldig mange større ting også. Hvordan skal du lære uten å bli inkludert?

Sandra nikker og trekker paralleller til erfaringene både hun og Farzaneh gjorde seg som karriereveiledere for innvandrerkvinner.

– Det vi så var at når kursene var ferdig så forsvant alle. Veldig mange var godt integrert i betydningen at de snakket bra norsk og hadde familien sin her, men vi forsto raskt at det å være inkludert er noe annet enn å være integrert, sier Sandra.

– For å være inkludert må du ha minst én norsk venn, og nesten ingen av disse kvinnene hadde det. Det var også veldig få av dem som hadde vært i et norsk hjem. Mange av dem

hadde for eksempel invitert nordmenn hjem til seg på middag, men aldri blitt invitert tilbake.

FARZANEH BRUKER DEN NORSKE holdningskampanjen «Teatime» fra Antirasistisk Senter som eksempel. Den vant reklamepris i 2011 og dronning Sonja var en av dem som deltok med å drikke te hos en innvandrerfamilie.

– Jeg husker jeg reagerte på den kampanjen og tenkte at dette faktisk ikke er riktig. Det er jeg som er innvandrer til Norge. Det er fint med kulturutveksling, men det er faktisk jeg som først og fremst trenger å lære om norsk kultur, ikke dere som trenger å lære om min. Jeg har lært nok om min egen kultur hjemme i Iran, jeg trenger ikke å gjenta det igjen og igjen med hver eneste person som kommer min vei, det jeg vil lære om nå er jo norsk kultur. Den kampanjen burde heller vært innvandrerne som besøkte norske hjem. Fiskeboller og vafles, ikke te og eksotiske kaker, ler Farzaneh, men understreker at det er viktig at vi snur tankegangen på dette området.

– Da jeg kom til Norge og begynte å jobbe som karriereveileder for innvandrerkvinner, hørte jeg hele tiden ordet integrering, men aldri inkludering. Kvinnene slet med ensom-

het og var rett og slett isolert. Det hjelper ikke å bare kunne språket. Jeg kan kalle meg inkludert først når jeg har en norsk venn.

– Selv ble jeg kjent med mange nordmenn gjennom min manns nettverk, men jeg ble ikke kjent med noen på egne premisser. Jeg savnet å ha egne venner. Og hvor kan en voksen kvinne finne seg en venn? Jeg kom til Norge som 33-åring og kunne ikke bare gå og banke på døra til folk og spørre om de ville bli min venn. Det kan jo ingen. Vennskap er noe som vokser organisk frem og kan ikke tvinges.

– Det er ganske vanvittig, skyter Sandra inn, men jeg har ofte hørt på kurs at innvandrerkvinner blir anbefalt å gå på kafé og bare begynne å snakke med noen. Både for å lære seg bedre norsk og for å skaffe seg venner. Med slike råd har vi jo helt glemt at vi har en kultur i Norge også. Fremmede som snakker til deg på gata eller kafé for å få kontakt, er ikke akkurat det vi er aller best på, ler Sandra hjertelig.

– Nordmenn kvepper jo til bare du sier hei til dem på gata, ler Farzaneh. – Det er heller ingen som vil ha en venn av veldedighet. Ekte vennskap må vokse frem organisk, og da er arbeidsplassen et veldig godt sted å bygge nettverk og vennskap på, mener hun.

Og på bakgrunn av blant annet disse erfa-

ringene, ble Sisters in Business til. Først mer som et sosialt nettverk med faste søndagsmøter en gang i måneden rundt kjøkkenbordet hjemme hos Sandra og andre i nettverket, men fra og med 2015 ble det etablert som det kooperativet det er nå.

– **VI HAR FOKUS PÅ Å SKAPE** arbeidsplasser, forklarer Sandra. – Og det vil vi gjøre gjennom å selge varer og tjenester. Alt fra catering, annen matlaging for salg, til skreddersøm og nå også søm for Ikea. Vi er også i møte med en rekke aktører i det private næringsliv med tanke på å utvikle videre samarbeid. Som sosial entreprenør er det viktig for oss å få til et godt samarbeid mellom aktører i det private næringsliv og det kommunale. Vi skal være et bærekraftig og varig prosjekt. Målet er å stå helt på egne økonomiske ben, forklarer hun.

– Vi jobber nå alle sammen gratis med SiB ved siden av våre vanlige jobber, men dette brenner vi så for og har så troen på at det er verdt det. Med situasjonen i verden i dag, må vi begynne å se på innvandrere og flyktninger som ressurser og ikke problemer. Dette er damer som har masse å by på. Dette er ikke damer vi synes synd på. De har masse guts, kunnskap og kompetanse og skal tjene sine egne penger.

DETTE ER SISTERS IN BUSINESS

SiB er en sosial entreprenør som i samarbeid med etablerte aktører, frivillige ressurspersoner, stat og kommune, næringsliv og private aktører vil skape arbeidsplasser og bidra til økonomisk selvstendighet for innvandrerkvinner gjennom salg av tjenester og produkter. SiB gjør dette etter modell fra Yalla Trappan i Sverige. Yalla Trappan er en sosial virksomhet lokalisert i Rosengård i Malmö, og har som formål å skape arbeidsplasser for innvandrerkvinner med lav formell kompetanse.

– Ingen vil bli sett på som stakkarslig og hjelpetrengende. Dette er kvinner som har hatt et eget profesjonelt liv i sitt eget land, har kommet til Norge som voksne og klart å lære seg språket. Dette er ressurssterke kvinner. Vi må lære folk å fiske, ikke servere dem fisk, sier Farzaneh.

Sandra er enig.

– Det som skiller dette prosjektet fra de veldig mange lignende prosjekter som har vært, er at vi jobber med helt nye modeller der det er oss som sosial entreprenør i samarbeid med private aktører som Ikea og det offentlige. Det offentlige må inn med støtte og bidrag i en periode slik at folk kommer i gang, og etter det skal vi klare å drive bærekraftig virksomhet. De offentlige midlene ville disse kvinnene fått uansett, enten de nå gikk på kurs eller annen opplæring. Så det er vinn-vinn for alle involverte, mener hun.

– **I DAG ER DET VELDIG MANGE JOBBER** som nesten har blitt borte i Norge. Håndverk har måttet vike plass for masseproduksjon. Nå ser vi en trend der håndverket er på vei tilbake. I mange av landene som disse kvinnene kommer fra, står håndverket fortsatt veldig sterkt, sier Sandra og viser til Layla fra Syria som jobbet med konfeksjon på en klesfabrikk i

Damaskus før hun, mannen og deres fire barn måtte flykte fra krigen. Touran, som også syr i atelieret i dag, har fagbrev som dameskredder og jobbet mye med redesign og søm i hjemlandet Iran.

– Samtidig som gamle håndverksyrker er blitt borte her til lands, skapes det nye nisjemarkeder for kvalitetsprodukter, så vi kan vel si at disse damene er med på å bringe håndverkstradisjonene tilbake til Norge, smiler Sandra.

Farzaneh mener det er på høy tid at vi begynner å tenke utradisjonelt i innvandringsspørsmål. – Vi er nødt til å snu utviklingen vi ser i dag, og da må vi begynne å tenke utenfor boksen. Det er samskapingsmodellene som er fremtiden. Vi har en tendens til å tenke på innvandrere og flyktninger som en homogen gruppe, men det er de jo overhodet ikke. Dette er veldig forskjellige mennesker med enorme ressurser.

– Noe av det morsomste med dette er at vi opplever en veldig stor interesse for prosjektet, sier Sandra.

– Alle, fra NAV til det private næringsliv, er veldig positive, og det er gledelig. Ingen av oss er sterke nok alene, sier Farzaneh.

– Men sammen kan vi bli så sterke at vi kan bevege hele samfunnet. ●